

รายงานสรุปผลโครงการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยในหน่วยงาน:
การพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย (Routine to Research: R2R)

โดย กลุ่มงานวิจัยและวิชาการสิทธิมนุษยชน
สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2567

รายงานสรุปผลโครงการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยในหน่วยงาน: การพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย (Routine to Research: R2R)

1. เรื่องเดิม

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ในฐานะสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีบทบาทนำในการทำให้สังคมไทยตระหนักและเคารพสิทธิมนุษยชน และสำนักงาน กสม. มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนภารกิจของ กสม. ในการส่งเสริม สนับสนุนและร่วมมือแก่บุคคล หน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน ในการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้และพัฒนาความเข้มแข็งด้านสิทธิมนุษยชน และมีหน้าที่ในการศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับงานของ กสม. ให้ได้ประสิทธิผล เป็นไปตามมาตรา 27 (1) และมาตรา 48 (3) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ดังนั้น การเพิ่มพูนความรู้คู่ทักษะวิชาการของบุคลากร จึงมีความจำเป็นต่อการทำงานเพื่อรองรับภารกิจด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน และประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านวิจัยวิชาการภายในสำนัก กสม.

คณะกรรมการกำกับและติดตามการดำเนินงานด้านวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้พิจารณาแผนการใช้จ่ายเงินอุดหนุนคงเหลืองบประมาณการวิจัยงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ของกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุนส่งเสริม ววน.) ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบและบุคลากรด้านการวิจัยในหน่วยงาน โดยมีมติเห็นชอบโครงการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยในหน่วยงาน: การพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย (Routine to Research: R2R) ซึ่งมีหลักการที่สำคัญคือ การใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือ (tool) ทำให้เกิดการสร้างความรู้ใหม่เพื่อพัฒนางานประจำ อีกมุมหนึ่ง R2R ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โดยผลิตผลงานวิจัยป้อนกลับไปพัฒนางานประจำให้ดีขึ้นและตอบสนองทุกฝ่ายรวมทั้งเป้าหมายองค์กร R2R จึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน (Human Resource Development: HRD) ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระดับองค์กร เพื่อให้สำนักงาน กสม. เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความเข้มแข็งด้านวิชาการสิทธิมนุษยชนในการขับเคลื่อนพันธกิจหลักของ กสม.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ จึงได้เสนอดำเนินโครงการ “พัฒนาศักยภาพนักวิจัยในหน่วยงาน: การพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย (Routine to Research: R2R)” โดยกำหนดให้มีการฝึกอบรมให้แก่บุคลากรของสำนักงาน กสม. ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายจากทุกสำนัก/หน่วยภายในสำนักงาน กสม.

1.1 วัตถุประสงค์โครงการ

- 1) เพื่อได้รับองค์ความรู้และแนวทางในการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัยของสำนักงาน กสม.
- 2) เพื่อส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรที่รับผิดชอบงานประจำของสำนักงาน กสม. ให้มีความรู้และพัฒนาทักษะด้านวิชาการ โดยมุ่งเน้นการฝึกอบรมเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยจากโจทย์ปัญหางานประจำและโจทย์เพื่อการพัฒนาองค์กร

3) เพื่อเปิดพื้นที่สำหรับบุคลากรสำนักงาน กสม. ในการร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการในการพัฒนางานประจำที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ (Action learning) ให้เกิดกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ

1.2 วิธีดำเนินการ กลุ่มเป้าหมาย สถานที่ และงบประมาณ

1) จัดการฝึกอบรมโดยวิธีการบรรยายให้ความรู้ การอบรมเชิงปฏิบัติการและการฝึกปฏิบัติโดยวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ

2) กลุ่มเป้าหมายคือ บุคลากรของสำนักงาน กสม. ที่สนใจเข้าร่วมจากทุกสังกัด/หน่วย ทั้งหมด 13 สำนัก/หน่วย¹ จำนวน 30 คน โดยรูปแบบการประชุมแบบพบหน้า และผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Zoom meeting)

3) ใช้งบประมาณ จำนวน 66,900 บาท (จากที่ขอจัดสรรจำนวน 100,000 บาท) ตามแผนการขอใช้เงินอุดหนุนคงเหลือจากกองทุนส่งเสริม ววน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1.3 ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

1.3.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

1) ได้จัดการอบรมบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับ R2R ของสำนักงาน กสม. และจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ R2R เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงาน R2R แล้วเสร็จ จำนวน 2 ครั้ง

2) ได้จัดการประชุมสัมมนาเพื่อนำเสนอผลการดำเนินงาน R2R แล้วเสร็จ จำนวน 1 ครั้ง

3) ได้จัดทำเอกสารสรุปและถอดบทเรียนการจัดอบรม R2R พร้อมทั้งได้ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนา R2R ของสำนักงาน กสม. ในระยะต่อไป จำนวน 1 ฉบับ

1.3.2 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

ความรู้ และทักษะด้านวิจัยและวิชาการที่เพิ่มขึ้นของบุคลากรที่รับผิดชอบงานประจำของสำนักงาน กสม. ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยจากโจทย์ปัญหางานประจำและการพัฒนาองค์กร อีกทั้งผู้เข้าร่วมยังสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์สังเคราะห์ และได้ผลผลิตจาก R2R ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานประจำ โดยแต่ละสำนัก/หน่วยตอบสนองและพัฒนากระบวนการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ผลการดำเนินการ

ได้จัดกิจกรรมอบรมบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับ R2R ของสำนักงาน กสม. และสัมมนาเชิงปฏิบัติการ R2R เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงาน R2R แล้วเสร็จ รวมจำนวน 3 ครั้ง ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงตุลาคม 2567 โดยมีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญดำเนินการอบรม จำนวน 2 คน คือ 1) นายปภาณณ ปังกรภูรินทร์ ผู้อำนวยการกองอำนาจการคณะนิติศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และ 2) นายทรงศักดิ์ รักพ่วง อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

¹ ตามประกาศคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและขอบเขตหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2565 (ประกาศ กสม.ฯ พ.ศ. 2565)

2.1 การอบรมหัวข้อ “ความรู้เกี่ยวกับ R2R” เมื่อวันพุธที่ 31 กรกฎาคม 2567 ณ โรงแรม ทีเค. พาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร

2.1.1 แนวคิด หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับ R2R

- ◆ R2R คือการพัฒนางานประจำสำนักงานวิจัย โดยใช้กระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานประจำนั้น ๆ ให้ดีขึ้น โดยเน้นที่หลักการ "ทำงานประจำให้ดีขึ้น" และไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว
- ◆ R2R ไม่ใช่ระเบียบวิธีวิจัยใหม่ และไม่ใช่งานวิจัยขั้นสูงที่ทอดทิ้งการลงสู่ปฏิบัติ แต่เป็นการระบุปัญหาจากงานประจำหรือวิจัยเพื่อพัฒนางาน ไม่ใช่งานวิจัยที่จำกัดเฉพาะปัญหาของหน่วยหลักหรือเฉพาะงานวิชาการแต่สายงานสนับสนุน (Back Office) ก็สามารถทำ R2R ได้
- ◆ R2R ไม่ใช่งานวิจัยขั้นสูง แต่เป็นงานวิจัยที่มีความแม่นยำและเชื่อถือได้ อย่างไรก็ตาม โดยส่วนใหญ่งานวิจัย R2R ไม่ต้องการระเบียบวิธีวิจัยและการวิเคราะห์ทางสถิติที่ซับซ้อน โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานในสายปฏิบัติการได้หลากหลาย

2.2.2 คุณค่าและประโยชน์ของการดำเนินการ R2R

R2R มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาองค์กรและการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) โดยเป็นเครื่องมือการพัฒนาคนเพื่อพัฒนางานและขับเคลื่อนองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ดังนี้

- ◆ R2R ช่วยกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากปัญหาที่พบและประสบการณ์ในงานประจำที่มีอยู่
- ◆ R2R ช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านกระบวนการศึกษาเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือ
- ◆ R2R พัฒนาองค์ความรู้เดิมในองค์กรได้อย่างต่อเนื่อง โดยเป็นวงจรการพัฒนาที่เริ่มจากปัญหาในงานประจำสู่การวิจัย พัฒนา นำไปใช้ประเมินผล และพัฒนาต่อยอดนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในองค์กร
- ◆ R2R ส่งเสริมวัฒนธรรมภายในองค์กรในการพัฒนาและการตัดสินใจที่มีมาตรฐาน โดยการตรวจสอบเป็นระบบ ระบุพื้นที่สำหรับการปรับปรุง และนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาและนำแนวทางแก้ไขที่ใช้งานได้จริงมาใช้ R2R จึงช่วยให้บุคลากรประจำสามารถเป็นผู้แทนแห่งการเปลี่ยนแปลงที่กระตือรือร้นในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้

2.2.3 องค์ประกอบและวิธีการดำเนินการวิจัย R2R มีดังนี้

- ◆ โจทย์วิจัย R2R มาจากการแก้ปัญหาหน้างานจากงานประจำ โดยการระบุปัญหาที่พบหรือช่องว่างที่ต้องการพัฒนาในงานประจำ ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาการทำรายงานไม่มีคุณภาพ ปัญหาในกระบวนการประชุมที่ไม่มีประสิทธิภาพ เช่น การใช้กระดาษมากเกินไปหรือข้อผิดพลาดบ่อยครั้ง ปัญหาในกระบวนการจัดส่งผลผลิตล่าช้าในโครงการส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงาน

◆ **ผู้ทำวิจัยคือผู้ปฏิบัติงานประจำ** ผู้ทำงานประจำนั้น ๆ เองจะแสดงบทบาทหลักของงานวิจัย ทั้งการเป็นผู้วิจัยเองหรือเป็นผู้ได้ใช้ประโยชน์ และควรทำงานวิจัยร่วมกันเป็นทีมงานข้ามศาสตร์และสังกัดในองค์กร อาทิ หน่วยงานผู้ใช้และหน่วยงานเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความหลากหลายทางความคิดและการสร้างนวัตกรรม

◆ **ผลลัพธ์ของงานวิจัยต้องวัดผลได้** คือการนำผลการวิจัยไปปรับปรุงงานให้ได้ประสิทธิผล ยกตัวอย่าง ในงานด้านการสาธารณสุข ควรวัดผลต่อตัวผู้ป่วยหรือผู้รับบริการโดยตรง เช่น ผลการรักษาที่ดีขึ้น ภาวะแทรกซ้อนหรือระยะเวลาอนาลดลง

◆ **การนำผลการวิจัย R2R ไปใช้** สามารถนำไปปรับปรุงการบริการให้ดีขึ้นในบริบทขององค์กรได้

◆ **ไม่จำกัดระเบียบวิธีวิจัย** R2R ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่มีความเหมาะสมโดยใช้กระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยการวางแผนวิจัยโดยมีการป้องกันอคติ การตั้งคำถามวิจัยและประมวลข้อมูลอย่างน่าเชื่อถือ

2.3.4 ตัวอย่างการวิจัย R2R

R2R ไม่ใช่การคิดค้นศาสตร์ใหม่หรือใช้องค์ความรู้จากต่างประเทศ แต่มีจุดเริ่มต้นมาจากการพัฒนาในประเทศไทยโดยคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อใช้สำหรับการพัฒนาคุณภาพการทำงานและบริการผู้ป่วย ต่อมา หน่วยงานภาครัฐหลายแห่งโดยเฉพาะหน่วยงานด้านสาธารณสุข² และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้นำไปใช้และมีการดำเนินงาน R2R ต่อเนื่อง โดยมีแหล่งรวบรวมผลงานวิจัย R2R อาทิ วารสารการวิจัย R2R³

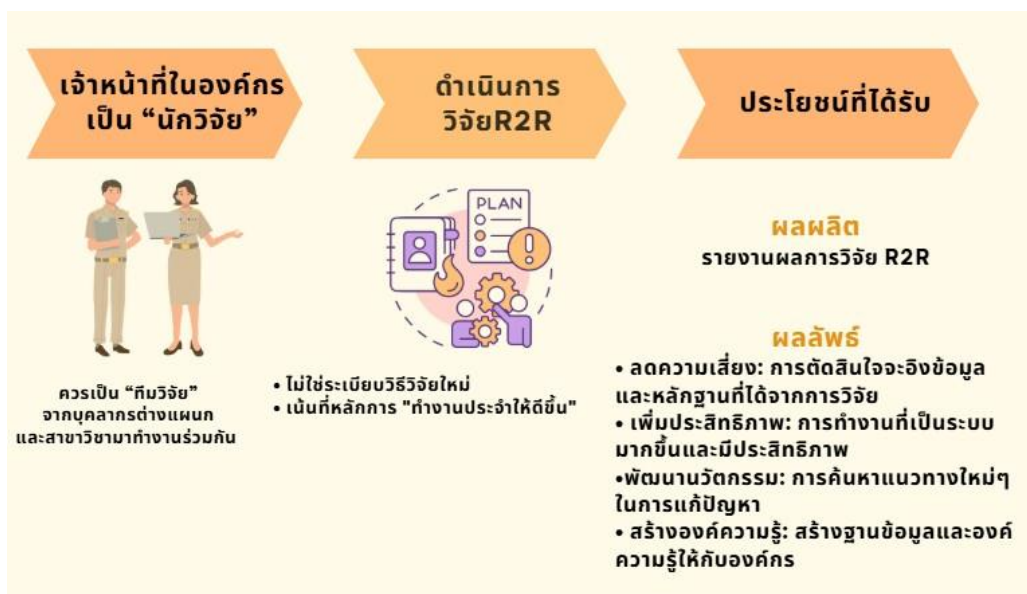
ตัวอย่างผลงานการวิจัย R2R ในหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่

- ประเด็นที่มีอิทธิพลต่อผลการประเมินคุณภาพผลงานทางวิชาการเพื่อกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ
- การปรับปรุงกระบวนการจัดประชุมคณะกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ
- การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์
- การปรับปรุงกระบวนการประเมินสมรรถนะบุคลากรประจำรอบประเมินในระบบบริหารทรัพยากรบุคคลอิเล็กทรอนิกส์
- การปรับปรุงกระบวนการจัดการคำร้องการปฏิบัติราชการประจำปี
- การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเทคนิคการเขียนคู่มือปฏิบัติงาน

โดยสรุป การดำเนินการ R2R จะทำให้องค์กรได้รับประโยชน์ ดังนี้

² โครงการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย. (2552). เคล็ดไม่ลับ R2R คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาล. กรุงเทพฯ: ยูเนี่ยน ศรีเอช.

³ โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ วารสาร Mahidol R2R e-Journal สืบค้นจาก <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/mur2r>

ช่วงท้าย วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมแบ่งกลุ่มโดยคณะสำนัก/หน่วย เพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนปัญหาจากประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้อง และให้แต่ละกลุ่มช่วยกันพิจารณาบทวนประเด็นเพื่อพัฒนาเป็นคำเสนอการวิจัยตามหัวข้อ ดังนี้ 1) ปัญหาจากงานประจำ 2) กระบวนการที่สำคัญ 3) ประเด็นปัญหา 4) คำถามวิจัย 5) วัตถุประสงค์ 6) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ โดยมอบหมายให้นำเสนองานกรอบประเด็นโจทย์วิจัยในการอบรมครั้งต่อไป

2.2 การอบรมหัวข้อ “การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อดำเนินการวิจัย R2R” เมื่อวันจันทร์ที่ 2 กันยายน 2567 ณ ห้องประชุม 709 สำนักงาน กสม. สรุปได้ดังนี้

2.2.1 การนำเสนอประเด็นโจทย์การวิจัย R2R

ผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่มดำเนินการนำเสนอกรอบประเด็นโจทย์วิจัย และวิทยากรเป็นผู้พิจารณาและให้คำปรึกษาแก่ผู้เข้าอบรม โดยมีการนำเสนอแบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก ดังนี้

ประเภทที่ ① โจทย์วิจัยที่มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการทำงาน	
เรื่องที่ 1	“การเพิ่มประสิทธิภาพการตอบสนองของหน่วยงานและบุคคลภายนอกในกระบวนการตรวจสอบ การประสาน และติดตามผลเรื่องร้องเรียน”
งานประจำ:	กระบวนการประสาน ตรวจสอบและติดตามผลเรื่องร้องเรียน
ประเด็นปัญหา:	1. ไม่ได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานหรือบุคคลภายนอก 2. ได้รับการตอบสนองแต่ล่าช้า ข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือไม่ตรงตามประเด็นที่ส่งเรื่องให้พิจารณาดำเนินการ
สาเหตุของปัญหา:	1. ตัวสาร 1.1 เรื่องซับซ้อนยากที่จะเข้าใจของผู้รับสาร

ประเภทที่ ① โจทย์วิจัยที่มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการทำงาน	
	1.2 เรื่องใหม่ที่ไม่ใช้งานประจำของผู้รับสาร 2.ผู้ส่งสาร (สำนักงาน กสม.) 2.1 ประเด็นของเรื่องไม่ชัดเจน/ไม่เจาะจงประเด็น 2.2 วิธีการสื่อสารที่ไม่เอื้อให้เกิดการตอบสนอง 3.ผู้รับสาร 3.1 ไม่เข้าใจและไม่ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่อง 3.2 การมอบหมายผู้รับผิดชอบใช้เวลานาน/ไม่มีหน่วยรับผิดชอบที่ชัดเจน 3.3 ภาระงานที่เพิ่มขึ้นและมีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน 3.4 เจ้าหน้าที่ลืมหืมตอบ
วัตถุประสงค์:	1. เพื่อศึกษาประเด็นหรือช่องว่างในการสื่อสารที่ทำให้ไม่ได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ 2. เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพของการตอบสนองจากหน่วยงานภายนอก 3. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงแนวทางการสื่อสารให้ได้รับการตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
ข้อเสนอแนะจากวิทยากร:	- ควรมีกระบวนการวัดผลที่ชัดเจน เช่น วัดว่างานเร็วขึ้นหรือไม่ อัตราการตอบกลับเพิ่มขึ้นหรือไม่ จำนวนงานที่ตอบกลับครบถ้วนเพิ่มขึ้นหรือไม่ - ควรวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาให้ชัดเจนเพื่อการแก้ไขตรงจุด เช่น หนังสืออาจไม่ชัดเจนทำให้หน่วยงานภายนอกตอบกลับไม่ตรงประเด็น - การใช้ SWOT⁴ และแนวคิด 7S⁵ อาจไม่เหมาะสมกับงานวิจัยนี้ เพราะเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กรของ กสม. เอง - ควรใช้ทฤษฎีเรื่องการรับรู้ ซึ่งมีงานวิจัยจำนวนมากรองรับ - วัตถุประสงค์ควรชัดเจนและเน้นการพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล ศึกษาความต้องการของผู้ใช้งานและประเมินผลการพัฒนา
เรื่องที่ 2	การพัฒนางานด้านการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสำนักงานกสม.
งานประจำ:	เสริมสร้างความเข้าใจต่อสาธารณชนถึงบทบาทภารกิจและกิจกรรมของสำนักงาน กสม.
ประเด็นปัญหา	- ประชาชนไม่ทราบและไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของ กสม. - การสื่อสารโดยใช้รูปแบบเดิม ๆ ที่เข้าไม่ถึงประชาชน รวมทั้งช่องทางการสื่อสารยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้การตอบสนองต่อ กสม. ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง

⁴ เครื่องมือสำหรับการวางแผนองค์กรโดยวิเคราะห์สถานการณ์และกระบวนการทำงานจากปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ Strength (จุดแข็ง), Weakness (จุดอ่อน), Opportunities (โอกาส) และ Threats (ความเสี่ยง)

⁵ โมเดลการจัดการองค์กรตามแนวคิด 7s ของ McKinsey ประกอบไปด้วย 1) กลยุทธ์ (Strategy) 2) โครงสร้าง (Structure) 3) ระบบ (System) 4) รูปแบบ (Style) 5) บุคคล (Staff) 6) ทักษะ (Skill) และ 7) ค่านิยมร่วม (Shared Value)

ประเภทที่ ① โจทย์วิจัยที่มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการทำงาน	
สาเหตุของปัญหา	- ไม่ทราบระดับการรับรู้ของประชาชน และไม่ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ - ไม่สามารถกำหนดเนื้อหาและวิธีการเผยแพร่ให้เหมาะสมได้ ช่องทางการสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพ เนื้อหาและรูปแบบการสื่อสารไม่ทันสมัย
วัตถุประสงค์	1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทหน้าที่ของ กสม. ของบุคลากร ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ของประชาชนและรูปแบบเนื้อหาที่สื่อสาร 2. เพื่อสร้างช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นหรือความต้องการเกี่ยวกับสื่อที่เผยแพร่โดยให้ผู้รับสื่อสามารถแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาสื่อได้ 3. เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับสื่อที่มีอยู่ และเข้าถึงได้โดยง่าย 4. เพื่อประเมินผลการรับรู้หลังการเผยแพร่สื่อออกไป โดยวัดการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย 5. เพื่อพัฒนาการจัดทำและเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างสื่อที่เข้าถึงและสร้างความเข้าใจในบทบาทของ กสม. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ข้อเสนอแนะจากวิทยากร	- ประเด็นและสาเหตุของปัญหามีความชัดเจน แต่ควรเก็บข้อมูลให้ครบถ้วนตามสาเหตุของปัญหาที่ระบุไว้ - ชื่อโครงการควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และคำถามวิจัย - การใช้ Social Listening อาจไม่เหมาะสมเพราะส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การตลาดและภาคธุรกิจ - การวัดผลการเข้าถึงสื่ออาจไม่เพียงพอ ควรพิจารณาการวัดระดับการรับรู้ด้วย - ควรศึกษาเครื่องมือวัดผลจากงานวิจัยอื่น ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้
เรื่องที่ 3	การเพิ่มประสิทธิภาพของงานระบบการติดตามผลรายงานการตรวจสอบ การละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม.
งานประจำ:	การติดตามผลรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม.
ประเด็นปัญหา	หน่วยงานที่ได้รับข้อเสนอแนะจาก กสม. ไม่ตอบสนองหรือไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะ ทำให้มีคำร้องติดตามคงค้างจำนวนมาก
สาเหตุของปัญหา	1. ปัญหาของหน่วยงานภายนอก เช่น ข้อเสนอแนะของ กสม. ไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น 2. ปัญหาของ กสม. เช่น ระบบการจัดหมวดหมู่รายงานไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีระบบการพิจารณาหรือเชื่อมโยงข้อมูลการทำงานของเจ้าหน้าที่
วัตถุประสงค์	1. เพื่อศึกษาสาเหตุและสภาพปัญหาที่หน่วยงานไม่ตอบสนองต่อข้อเสนอแนะของ กสม. 2. เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานติดตามผล และประเมินผลจากรูปแบบการพัฒนาการติดตามที่เสนอ
ข้อเสนอแนะจากวิทยากร	- ชื่อหัวข้อควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับเนื้อหา

ประเภทที่ ① โจทย์วิจัยที่มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการทำงาน	
	- ประเด็นปัญหาควรเน้นจากสาเหตุที่มาจากกระบวนการติดตามภายในของ กสม. ไม่ใช่ปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ อีกทั้งผลที่ต้องการตรวจสอบคล้อยกับประเด็นปัญหาและสาเหตุของปัญหา
เรื่องที่ 4	การเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์สื่อการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนในองค์กร
งานประจำ	การใช้ประโยชน์จากสื่อการเรียนรู้สิทธิมนุษยชน
ประเด็นปัญหา	บุคลากรใน กสม. ไม่ทราบเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้สิทธิมนุษยชน และปัญหาในกระบวนการนำสื่อการเรียนรู้สิทธิมนุษยชนนำไปใช้
สาเหตุของปัญหา	การเผยแพร่สื่อโดยใช้หนังสือเวียนทำให้สืบค้นข้อมูลย้อนหลังได้ยาก ไม่มีช่องทางการติดต่อขอใช้สื่ออย่างชัดเจน ไม่มีช่องทางสำหรับแสดงความคิดเห็นหรือความต้องการเกี่ยวกับสื่อ
วัตถุประสงค์	1. เพื่อสร้างการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการมีอยู่ของสื่อส่งเสริมฯ ที่อยู่ในการครอบครองขององค์กร 2. เพื่อสร้างช่องทางการติดต่อการยืม-ใช้ สื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนขององค์กร 3. เพื่อศึกษาความต้องการใช้งานสื่อส่งเสริมด้านสิทธิมนุษยชนของบุคลากรภายในองค์กร
ข้อเสนอแนะจากวิทยากร	- ประเด็นรองในเรื่องช่องทางการติดต่อขอใช้สื่อควรปรับปรุงให้ชัดเจน - ควรปรับปรุงวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหา และครอบคลุมการศึกษาสภาพปัญหาการสร้างช่องทางแสดงความคิดเห็น การสร้างการรับรู้ และการประเมินผลการรับรู้ - โครงการนี้เป็นตัวอย่างที่ดีของ R2R ที่เริ่มต้นจากสิ่งใกล้ตัว
เรื่องที่ 5	การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน
งานประจำ:	การส่งเสริมองค์ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน การเผยแพร่ความรู้หลักสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชน รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย
ประเด็นปัญหา	แก้ไขกระบวนการในการสร้างความรับรู้ให้กับประชาชนและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านสิทธิมนุษยชน
สาเหตุของปัญหา	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมหลักสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ ยังอาจไม่ครอบคลุมทั่วถึงทุกคนในการสร้างความรู้ด้านหลักสิทธิมนุษยชน ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลอาจไม่เข้าใจหลักสิทธิมนุษยชนที่ถูกต้อง หรือหากไม่เจอปัญหาถูกละเมิดสิทธิกับตนเอง ก็จะไม่มีความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชน อีกทั้งการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบดิจิทัลในกรณีพื้นที่ห่างไกลอาจไม่สามารถเข้าถึงประชาชนและผู้สูงอายุในพื้นที่ได้
วัตถุประสงค์	1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมด้านสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชนในพื้นที่ที่มีช่วงอายุที่แตกต่างกัน

ประเภทที่ ① โจทย์วิจัยที่มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการทำงาน	
	2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมหลักสิทธิมนุษยชน
ข้อเสนอแนะ จากวิทยากร	ไม่มี (ไม่ได้นำเสนอต่อวิทยากรในวันประชุม)

ประเภทที่ ② โจทย์วิจัยที่มุ่งพัฒนารฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการทำงาน	
เรื่องที่ 6	การเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบค้นข้อมูลในฐานข้อมูลสารสนเทศของสำนักงาน กสม.
งานประจำ:	รวบรวมประมวลข้อมูลเพื่อการค้นคว้าอ้างอิง วิเคราะห์และจัดทำเป็นฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศ
ประเด็นปัญหา	ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของ กสม. ไม่สามารถสืบค้นข้อมูลได้สะดวก ต้องใช้เลขที่คำร้องในการสืบค้น ไม่สามารถใช้คำสำคัญ (keyword) ได้ ทำให้ต้องเสียเวลาสืบค้นข้อมูล
สาเหตุของปัญหา	ข้อมูลในระบบไม่ถูกจัดเรียงให้สามารถสืบค้นได้ง่าย ไม่มีการส่งต่อและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่ ซึ่งระบบฐานข้อมูลควรสามารถสืบค้นโดยใช้คำสำคัญได้ และมีรายงานสรุปคำวินิจฉัย เพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้าใจเนื้อหาโดยย่อและสามารถสืบค้นรายงานฉบับเต็มได้
ข้อเสนอแนะ จากวิทยากร	- ควรวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาให้ชัดเจน เช่น การออกแบบระบบการเก็บข้อมูล - ต้องประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบ เช่น การต่อยอดจากระบบเดิมทำได้จริงหรือไม่ การสร้างระบบใหม่ต้องใช้งบประมาณและทรัพยากรมากน้อยแค่ไหน - ควรขยายขอบเขตของฐานข้อมูลให้ครอบคลุมงานวิจัย ข่าวสาร และระเบียบต่าง ๆ - ควรมีเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่คัดกรองข้อมูล (filter) เพื่อให้มั่นใจในความถูกต้องของข้อมูล
เรื่องที่ 7 และ 8	การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำรายงานการตรวจสอบ การละเมิดสิทธิมนุษยชน
งานประจำ:	การพัฒนาระบบฐานข้อมูลในการรับเรื่อง การตรวจสอบ การประสาน การจัดเก็บรายงานผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะ และการติดตามผลเรื่องร้องเรียน
ประเด็นปัญหา:	เจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลใหม่ทุกครั้งที่ทำรายงาน ทำให้เสียเวลาและอาจได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน
สาเหตุของปัญหา	1. ข้อมูลมีความกระจัดกระจายและไม่มีฐานข้อมูลกลาง 2. สำนักงานภูมิภาคไม่ได้แยกกลุ่มงานตามประเด็นสิทธิ เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบการประสานตรวจสอบในทุกประเด็น ทำให้ขาดความเชี่ยวชาญในแต่ละประเด็น จึงต้องใช้เวลานานในการศึกษาและทำความเข้าใจข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน รายงานที่ กสม. เคยตรวจสอบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับเอกสารดังกล่าวไม่ได้ถูกจัดเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบ

ประเภทที่ ② โจทย์วิจัยที่มุ่งพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการทำงาน	
วัตถุประสงค์:	1. เพื่อวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการจัดทำรายงาน 2. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ/ฐานข้อมูลที่สำคัญในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ประเด็นที่ควรพิจารณา กฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ/พยานผู้เชี่ยวชาญ ภาคประชาสังคม เครือข่ายด้านสิทธิมนุษยชน/มตทกสม ที่เจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลได้
ข้อเสนอแนะจากวิทยากร	- การนำเสนอยังไม่ชัดเจนควรให้ข้อมูลเพิ่มเติม - ควรสร้างฐานข้อมูล แนวทางการจัดทำรายงาน เพื่อเป็นไกด์ไลน์ให้กับเจ้าหน้าที่ โดยสามารถใช้ไมโครซอฟ Excel ในการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ผู้เชี่ยวชาญ เอกสาร รายงาน ฯลฯ โดยสามารถใช้ field tag ในระบบฐานข้อมูลเดิมเพื่อใส่คำสำคัญสำหรับการสืบค้น

สรุปภาพรวมข้างต้น พบว่า โจทย์วิจัยที่เสนอล้วนมีความน่าสนใจและสะท้อนถึงความรู้เข้าใจสภาพปัญหาจากงานประจำของผู้เข้าร่วมเป็นอย่างดี แต่การนำเสนอบางโจทย์วิจัยยังขาดความชัดเจนในการเชื่อมโยงประเด็นปัญหาให้เข้ากับวัตถุประสงค์และผลที่ต้องการ จึงควรปรับปรุงเนื้อหาของกรอบข้อเสนอให้คมชัดและสอดคล้องกันมากขึ้น และควรวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาให้ตรงจุดและครอบคลุม เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการ ทั้งด้านงบประมาณ ทรัพยากรและข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น นโยบายที่สนับสนุน เวลาที่ใช้ในการวิจัย

นอกจากนี้ หลายโจทย์วิจัยเสนอผลผลิตที่ต้องการคือฐานข้อมูลที่เป็นระบบมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งเป็นการบูรณาการและก่อให้เกิดประโยชน์ต่องานประจำได้จากหลายหน่วยงานภายในสำนักงาน ได้แก่ สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 1 และ 2 สำนักกฎหมาย สำนักเฝ้าระวังและประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน สำนักงานสิทธิมนุษยชนภูมิภาคอีสานและภาคใต้ ร่วมกับสำนักนิติศาสตร์สิทธิมนุษยชน

2.2.2 ขั้นตอนและการออกแบบการดำเนินการวิจัย R2R

วิทยากรได้บรรยายความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยครอบคลุมขั้นตอนถึงการออกแบบระเบียบวิธีวิจัย (ไม่ได้กล่าวถึงขั้นตอนระยะถัดไป ได้แก่ การวิเคราะห์สรุปผลการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการทำ R2R ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรม

ที่มาของวรรณกรรมคือแหล่งข้อมูลที่ควรใช้อ้างอิงในการทำ R2R ซึ่งมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เช่น ผลงานวิจัย วารสารวิชาการ ตำราหนังสือจากสำนักพิมพ์ หรือเว็บไซต์ทางการของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้วิจัยไม่จำเป็นต้องอ่านวรรณกรรมทั้งหมด แต่อ่านเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะส่วนผลการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

เริ่มจากการกำหนดประชากรซึ่งหมายถึงกลุ่มคนทั้งหมดที่เราต้องการศึกษา แล้วจึงนำมากำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มย่อยที่เลือกมาจากประชากรเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล ในกรณีที่ประชากรมีจำนวนมากหรือกระจายตัว การเลือกกลุ่มตัวอย่างจะช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ตัวอย่างและประชากรอาจไม่ใช่คนเสมอไปแต่อาจเป็นเอกสาร ข้อมูล หรือสิ่งอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับงานวิจัย

หากประชากรมีจำนวนมาก การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจะช่วยให้ผลการวิจัยมีความแม่นยำและเป็นตัวแทนของประชากรได้ดี ซึ่งสามารถใช้สูตรคำนวณทางสถิติหรือใช้เกณฑ์กำหนด เช่น เก็บข้อมูลร้อยละ 5 ของประชากร

ค่าความคลาดเคลื่อน คือค่าที่แสดงถึงโอกาสที่ผลการวิจัยจะคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เพื่อให้มีค่าความคลาดเคลื่อนต่ำก็จะต้องใช้กลุ่มตัวอย่างมาก

การสุ่มตัวอย่างช่วยลดความลำเอียงของผู้วิจัย ทำให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อิงทฤษฎีความน่าจะเป็น คือการเลือกตัวอย่างโดยที่ประชากรแต่ละคนไม่มีโอกาสถูกเลือกเท่ากัน เช่น การเลือกแบบบังเอิญ ส่วนการสุ่มตัวอย่างแบบอิงทฤษฎีความน่าจะเป็น คือการเลือกตัวอย่างโดยที่ประชากรแต่ละคนมีโอกาสถูกเลือกเท่ากัน เช่น การจับสลาก

ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเลือกวิธีการเก็บข้อมูลขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์งานวิจัยและลักษณะของข้อมูล อาทิ

1) การสัมภาษณ์ มี 3 แบบ ดังนี้

แบบมีโครงสร้าง คือการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามที่กำหนดไว้ตายตัว

แบบกึ่งโครงสร้าง คือการสัมภาษณ์ที่มีคำถามหลัก แต่สามารถถามคำถามเพิ่มเติมได้

แบบไม่มีโครงสร้าง คือการสนทนาแบบเปิด ไม่มีคำถามที่ตายตัว

2) **การสนทนากลุ่ม** การสัมภาษณ์กลุ่มคนเพื่อให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่สนใจ โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (moderator) คอยควบคุมทิศทางการสนทนา

3) **การสังเกต** เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยอาจใช้แบบตรวจสอบรายการหรือแบบบันทึกข้อมูล

4) **การพัฒนาเครื่องมือ** โดยใช้เครื่องมือที่มีอยู่แล้วจากงานวิจัยอื่น ๆ ได้ โดยอ้างอิงจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แต่ควรตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ เช่น การทำ IOC (Index of Item-Objective Congruence) การทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) และการหาค่าสถิติ เช่น การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

นอกจากนี้ ยังมีการกล่าวถึงเรื่องจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ในการศึกษาวิจัยที่กระทำต่อมนุษย์โดยตรงหรือเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงและอาจต้องมีคำขอต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เพื่อให้การรับรองก่อนดำเนินวิจัย

ช่วงท้าย วิทยาการได้มอบหมายให้ผู้เข้าร่วมอบรมแต่ละกลุ่มดำเนินการจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัย (R2R Proposal) โดยใช้แบบฟอร์มที่กำหนดตามคำเสนอคำขอวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เพื่อนำเสนอและรับฟังข้อเสนอแนะในการอบรมครั้งหน้า

2.3 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อให้เห็นและนำเสนอผลงาน R2R เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 3 ตุลาคม 2567 ณ ห้องเสวนา สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้เข้าร่วมแต่ละสำนัก/หน่วย ได้นำเสนอร่างโครงการวิจัย จำนวน 4 โครงการ และรับฟังข้อเสนอแนะจากวิทยาการและหัวหน้ากลุ่มงานวิจัยและวิชาการ เพื่อพัฒนาปรับปรุงเป็นโครงการวิจัยที่สมบูรณ์ขึ้นต่อไป จำนวน 4 โครงการ ดังนี้

1. ชื่อโครงการ: การเพิ่มประสิทธิภาพการตอบสนองของหน่วยงานและบุคคลภายนอก ในกระบวนการตรวจสอบ การประสานและติดตามผลเรื่องร้องเรียน 	คณะผู้วิจัย 1. นางสาวแพรวไพลิน บุปผา สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 2 2. นายชัชวาลย์ พันธวิไล สำนักรับเรื่องร้องเรียนและประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 3. นายอภิรัตน์ ดำรงวงศ์วัฒน์ สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 2
ความเกี่ยวข้องกับงานประจำ	● ยุทธศาสตร์ที่ 3 ของ กสม. การเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองและการเสนอแนะมาตรการด้านสิทธิมนุษยชน

	● การรับเรื่องร้องเรียน การประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตรวจสอบ และติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน โดยมีสำนักรับเรื่องร้องเรียนและประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 1 และสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 2 เป็นหน่วยงานที่มีขอบเขตและหน้าที่เกี่ยวข้อง
สาระสำคัญ	หลักการและเหตุผล: กสม. มีบทบาทในการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนด้านสิทธิมนุษยชน แต่พบว่า การขอข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกมักไม่ได้รับการตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การไม่ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงล่าช้า ทำให้การดำเนินงานของ กสม. ล่าช้าไปด้วย ในปีงบประมาณ 2566 มี 40 คำร้องจาก 231 คำร้องที่ไม่แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลา วัตถุประสงค์: 1. เพื่อศึกษาช่องว่างของการสื่อสารที่ทำให้ไม่ได้รับการตอบสนอง 2. เพื่อพัฒนาแนวทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 3. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงแนวทางการสื่อสาร กรอบการวิจัย/พัฒนา: ใช้แบบจำลอง SMCR (Source, Message, Channel, Receiver) ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการสื่อสาร (ผู้ส่งสาร, เนื้อหาสาร, ช่องทาง, ผู้รับสาร) ที่มีผลต่อคุณภาพการสื่อสาร และแนวคิดอื่น ๆ ได้แก่ การรับรู้ในการตีความหมายของข้อมูลตามประสบการณ์และทัศนคติ /การลดความสูญเสียในกระบวนการทำงาน /7C เพื่อการสื่อสารที่ดี ได้แก่ ชัดเจน กระชับ เป็นรูปธรรม ถูกต้อง สอดคล้อง ครบถ้วน สุภาพ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี (IT) ระเบียบวิธีวิจัย: การวิจัยเชิงคุณภาพโดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การระดมความคิดเห็น สถิติ และเอกสารคำร้อง ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบกำหนดโควตาโดยมีทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ขั้นตอนการทำงาน: Input: การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบจำลอง SMCR และแนวคิดอื่นๆ เช่น การรับรู้ความสูญเสีย 7C และการประยุกต์ใช้ IT เพื่อระบุปัญหาและช่องว่างของการสื่อสาร Process: พัฒนาแนวทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้แนวคิด 7C IT เทคนิคการประสานงานที่ดี (Good Coordination Technique) และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง Output: การนำแนวทางการสื่อสารที่พัฒนาขึ้นมาใช้และประเมินผล โดยคาดหวังว่าจะได้รับการตอบสนองมากขึ้น เร็วขึ้น และลดการทวงถาม Outcome: การวัดผลลัพธ์ของโครงการ โดยคาดหวังว่าจะทำให้เกิดความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

	สมมติฐาน: ตัวแปรต้นคือ ผู้ส่งสาร เนื้อหาสาร ช่องทางการสื่อสารและผู้รับสาร โดยมีตัวแปรตามคือ ระดับคุณภาพการตอบสนองของผู้รับสาร มุ่งเน้นการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาการสื่อสารระหว่าง กสม. กับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้การดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการประเมินระบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคและการใช้งานจริงโดยผู้ใช้ และปรับปรุงการเขียนให้ละเอียดตรงประเด็นมากขึ้น รวมถึงการระบุขอบเขตของข้อมูลให้ชัดเจน
ข้อเสนอแนะ	● ปรับปรุงวัตถุประสงค์ ให้ชัดเจนขึ้น และอาจรวมบางข้อ ● วิเคราะห์ปัญหาเชิงลึก ให้ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่อาจมีผลกระทบต่อธุรกิจหรือองค์กร (Political Economic Social Technology Environment และ Legal : PESTEL analysis) ในการวิเคราะห์หาช่องว่างของปัญหา โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ช่วง ดังนี้ ช่วงแรกศึกษาช่องว่าง และช่วงที่สองศึกษาตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ● ปรับปรุงการเก็บข้อมูล โดยจัดประชุมกลุ่มกับเจ้าหน้าที่สำนักงานฯ เพื่อหาปัญหาร่วมกัน (common problem) ของแต่ละประเภทสิทธิ การระบุวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ชัดเจน และคำนึงถึงความยากง่ายในการเก็บข้อมูล ● เพิ่มความชัดเจนของข้อมูล ระบุข้อมูลสถิติของปัญหาในแต่ละประเภทสิทธิให้ชัดเจน ใช้ข้อมูลอ้างอิงจากงานวิจัยหรือทฤษฎีในการเขียนหลักการและเหตุผล ● พิจารณาปัจจัยภายในองค์กร ศึกษาว่านโยบายหรือโครงสร้างองค์กรมีผลต่อประสิทธิภาพในการตอบสนองหรือไม่ ● ปรับปรุงการใช้คำศัพท์ ในการวิจัยเชิงคุณภาพควรใช้คำว่า "ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ" แทนกลุ่มตัวอย่าง
รายละเอียด ข้อเสนอโครงการ	

2. ชื่อโครงการ: การศึกษาและพัฒนากิจการจัดทำและเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ในการสร้างการรับรู้
บทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะผู้วิจัย

1. นายภัทรารัฐ ภาหา สำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
2. นางสาวอนิษฐ์กร สิทธิดำรง สำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
3. นางสาวสายสมร ทองมหา หน่วยงานตรวจสอบภายใน
4. นายวัชรระ สายสมาน สำนักส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน
5. นายภูมรินทร์ กาญจนประดิษฐ์ สำนักบริหารกลาง
6. นายนที เกตุรัตน์ สำนักดิจิทัลสิทธิมนุษยชน

ความเกี่ยวข้อง กับงานประจำ	● ยุทธศาสตร์ที่ 4 ของ กสม. การพัฒนาสำนักงานให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูง ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4.2 การสร้างกระบวนการสื่อสารและความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชน โดยมีสำนักส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนเป็นหน่วยงานที่มีขอบเขตและหน้าที่เกี่ยวข้อง
สาระสำคัญ	หลักการและเหตุผล: การรับรู้และความเข้าใจของประชาชนส่วนใหญ่ต่อบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) และสำนักงาน กสม. ยังมีอยู่น้อย แม้ว่า กสม. จะพยายามจัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่และกิจกรรมต่างๆ แต่ประชาชนก็ยังเข้าถึงและรู้จักการทำงานของ กสม. ไม่มากนัก โครงการนี้มีเป้าหมายที่จะพัฒนาการสื่อสารของ กสม. ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ให้ตรงกับความต้องการของประชาชน วัตถุประสงค์: 1. ศึกษากระบวนการรับรู้ของประชาชนต่อบทบาทและหน้าที่ของ กสม. 2. ศึกษาลักษณะเนื้อหา ช่องทาง และรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มการรับรู้บทบาทของ กสม. 3. ปรับปรุงและพัฒนาเนื้อหา ช่องทาง และรูปแบบการสื่อสารของสำนักงาน กสม. 4. จัดทำต้นแบบหรือแนวทางการสื่อสารของสำนักงาน กสม. 5. ประเมินประสิทธิภาพของต้นแบบหรือแนวทางการสื่อสารของสำนักงาน กสม. กรอบการวิจัย/พัฒนา: ใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของประชาชน เช่น ทฤษฎีการรับรู้ของประชาชน (Public Perception Theory) ทฤษฎีภาพลักษณ์องค์กร (Corporate Image Theory) แนวคิดความน่าเชื่อถือ (Trust and Credibility) แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Engagement) ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Engagement Theory) และการวิเคราะห์ความรู้สึก (Sentiment Analysis)

	นอกจากนี้ ยังใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเนื้อหาและการสื่อสาร เช่น ทฤษฎีการสื่อสารสองทิศทาง (Two-Way Communication Theory) แนวคิดการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Communication Design) ทฤษฎีการจัดการภาพลักษณ์องค์กร (Corporate Image Management Theory) ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovations Theory) และแนวคิดการออกแบบประสบการณ์การใช้งาน (Diffusion of Innovations Theory) ระเบียบวิธีวิจัย และแผนดำเนินงาน: ใช้วิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้ ● ระยะที่ 1: ศึกษาการรับรู้ของประชาชนต่อบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มการรับรู้ โดยใช้วิธีการวิจัย - การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research): ใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มจังหวัด ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น และสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สำนักงานตั้งอยู่ และกลุ่มที่ 2 จังหวัดที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้แบบสอบถามมีทั้งคำถามปลายปิด (close-ended) และปลายเปิด (open-ended) ใช้เกณฑ์คะแนนแบบ rating scale เพื่อวัดระดับการรับรู้ ทศนคติ และปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ ตัวอย่างคำถาม เช่น "ท่านรู้จัก กสม. หรือไม่" "ท่านคิดว่า กสม. คืออะไร" "หากท่านถูกละเมิดสิทธิ ท่านจะนึกถึง กสม. ในระดับที่เท่าไร" เป็นต้น - การวิเคราะห์ความรู้สึก (Sentiment Analysis): เก็บรวบรวมข้อมูลจากแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย 3 ช่องทาง ได้แก่ Facebook, Search Engine และ TikTok โดยข้อความหรือความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับ กสม. จะถูกดึงข้อมูลและประมวลผลโดยใช้เครื่องมือ Sentiment Analysis เพื่อวิเคราะห์ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อ กสม. (positive, neutral, negative) โดยใช้เครื่องมือประมวลผลข้อความ เช่น Python Libraries (NLTK, TextBlob, Vader) หรือเครื่องมือวิเคราะห์ข้อความเชิงพาณิชย์ - การวิเคราะห์ข้อมูล: ข้อมูลจากแบบสอบถามจะถูกวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เช่น การวิเคราะห์ความถี่ (Frequency Analysis) และค่าเฉลี่ย (Mean) ข้อมูลจากโซเชียลมีเดียและแบบสอบถามปลายเปิดจะถูกนำมาวิเคราะห์ความรู้สึกและทัศนคติของประชาชน โดยแบ่งความรู้สึกเป็นเชิงบวก เชิงลบ และเป็นกลาง ● ระยะที่ 2 : ศึกษา ปรับปรุง และพัฒนาเนื้อหา ช่องทาง และรูปแบบการสื่อสารของสำนักงาน กสม. เพื่อจัดทำต้นแบบหรือแนวทางการสื่อสาร โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) - การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis): วิเคราะห์ผลการศึกษาจากระยะที่ 1 ทั้งระดับการรับรู้ ความต้องการของประชาชน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ โดยอิงตามหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง
--	---

	- Thematic Analysis: ค้นหาแนวคิดหลักและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการสื่อสาร ● ระยะที่ 3: ประเมินประสิทธิภาพของต้นแบบหรือแนวทางการสื่อสารของสำนักงาน กสม. โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ดังนี้: - การวิเคราะห์ความรู้สึก (Sentiment Analysis): เก็บข้อมูลจากแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย 3 ช่องทางข้างต้น เพื่อวิเคราะห์ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อ กสม. หลังจากนำแนวทางการสื่อสารไปปรับใช้ - การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews): สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. จำนวน 36 คน จาก 12 สำนัก (สำนักละ 3 คน) โดยใช้คำถามแบบ semi-structured interview เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้และการใช้งานต้นแบบหรือแนวทางการสื่อสาร ซึ่งคำถามจะครอบคลุมทั้งประสบการณ์หรือเหตุการณ์/การให้คุณค่า/ความรู้สึก/ความรู้ - การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจาก Social Media Sentiment Analysis จะถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อประเมินระดับและแนวโน้มการรับรู้ของประชาชนต่อ กสม. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อประเมินความรู้สึกและทัศนคติของเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. และประชาชน สมมติฐาน: การพัฒนาการสื่อสารของ กสม. ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้วิธีการวิจัยที่หลากหลายและทันสมัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ทั้งระดับการรับรู้ของประชาชนต่อบทบาทและหน้าที่ของ กสม. ประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสารปัจจุบัน รวมทั้งมีแนวทางในการปรับปรุงและนำไปสู่การพัฒนาการสื่อสารที่ตรงกับความต้องการของประชาชน โดยสามารถผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมและเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น
ข้อเสนอแนะ	● ระบุวิธีการเก็บข้อมูล จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และพื้นที่เก็บข้อมูลให้ชัดเจน ดังนี้ - แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เคยใช้บริการของ กสม. และกลุ่มที่ไม่เคยใช้บริการ - ศึกษาวิธีการที่หน่วยงานอื่นใช้ในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผ่านช่องทาง Facebook - เลือกจังหวัดในการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละสำนักงาน - พิจารณาความเป็นไปได้ในการพัฒนาต้นแบบหรือแนวทางใหม่ของสำนักงาน เนื่องจากต้องใช้เวลาและทรัพยากรมาก - ระบุวิธีการวัดระดับความรู้ของประชาชนให้ชัดเจน ทั้งในด้านเทคนิคและการใช้งานจริง
รายละเอียดข้อเสนอโครงการ	

3. ชื่อโครงการ: แนวทางในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน “กรณีเหมืองแร่” โดยใช้ระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์

คณะผู้วิจัย

1. นายภานุพงศ์ คงสมบูรณ์ สำนักกฎหมาย
2. นางสาวประติชญา หนูฉิ่ง สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 1
3. นางสาวศิริวรรณ ขุนทอง สำนักกฎหมาย
4. นายกุลฤกษ์ งามเกิดเกียรติ สำนักกิติจิตสิทธิมนุษยชน

ความเกี่ยวข้องกับงานประจำ	ยุทธศาสตร์ที่ 3 และ 4 ของ กสม. การเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองและเสนอแนะมาตรการด้านสิทธิมนุษยชน และการพัฒนาสำนักงาน กสม. ให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูง โดยมีสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 1 และ 2 สำนักเฝ้าระวังและประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน สำนักกฎหมาย และสำนักกิติจิตสิทธิมนุษยชน เป็นหน่วยงานที่มีขอบเขตและหน้าที่หลักที่เกี่ยวข้อง
สาระสำคัญ	หลักการและเหตุผล: ในการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. อาทิ การจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ และรายงานข้อเสนอแนะ รวมทั้งการจัดทำรายงานประเมินสถานการณ์ โดยเฉพาะในกรณีเหมืองแร่ยังมีข้อมูลที่กระจัดกระจายและไม่ได้จัดเก็บอย่างเป็นระบบ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ซึ่งขาดความรู้และประสบการณ์ มีอุปสรรคในการรวบรวมข้อมูล ทำให้ข้อมูลไม่ครบถ้วนและใช้เวลานานในการดำเนินการ ในขณะที่ สำนักงาน กสม. มีนโยบายในการพัฒนามาตรฐานการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ในองค์กร การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการทำงานของสำนักงาน กสม. ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกรณีเหมืองแร่ ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนและต้องการข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้อง การใช้เทคโนโลยีและหลักการสิทธิมนุษยชน จะช่วยให้การดำเนินงานของสำนักงาน กสม. มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น วัตถุประสงค์: 1. เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ รายงานข้อเสนอแนะ และรายงานประเมินสถานการณ์ กรณีการประกอบกิจการเหมืองแร่ 2. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลในการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกรณีการประกอบกิจการเหมืองแร่

	กรอบการวิจัย/พัฒนา: การใช้เทคโนโลยีในการจัดทำระบบฐานข้อมูล และหลักการอิงสิทธิมนุษยชน (Human Rights-Based Approach) ระเบียบวิธีวิจัย และแผนการดำเนินงาน: ○ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น ประเด็นที่ควรพิจารณา อาทิ ประเด็นที่ควรพิจารณา สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน กฎหมายภายใน มติของ กสม. รายชื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ พยานผู้เชี่ยวชาญ เครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาสังคมเครือข่าย และเอกสารทางวิชาการ ○ กำหนดประเด็นข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบตาราง ○ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 50 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. และผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภายนอก โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อย ○ จัดทำข้อมูลในรูปแบบไฟล์ Excel และส่งให้สำนักนิติศาสตร์สิทธิมนุษยชนเพื่อจัดทำฐานข้อมูล ○ ทดลองใช้งานระบบฐานข้อมูลต้นแบบ ประเมินผล และปรับปรุงระบบ ○ อบรมผู้ใช้งาน 166 คน ○ ประเมินผลการใช้งานระบบทุก 6 เดือน สมมติฐาน: ได้แนวทาง (Guideline) การใช้ระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานง่าย จะช่วยลดระยะเวลาในการค้นหาข้อมูล ทำให้การจัดทำรายงานมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น
ข้อเสนอแนะ	● ควรระบุที่มาและความสำคัญของปัญหาให้ชัดเจนขึ้น ● ควรประเมินระบบ 2 ครั้ง โดยแบ่งเป็นการประเมินด้านเทคนิคโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินด้านเทคนิคก่อน และการประเมินการใช้งานจริงโดยผู้ใช้ ● ควรระบุวิธีการวัดผลหรือประเมินระบบให้ชัดเจน ทั้งในด้านเทคนิคและการใช้งานจริง
รายละเอียดข้อเสนอโครงการ	

4. ชื่อโครงการ: การสร้างการรับรู้ในองค์กรเกี่ยวกับสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

คณะผู้วิจัย

1. นายชยาภ ภูมิเหล่า สำนักส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน
2. นางสาวกรพินธุ์ เอื้อศรีเจริญ สำนักบริหารเรื่องร้องเรียนและประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
3. นายณนทัช ลีลาฐานะโรจนา สำนักบริหารกลาง

ความเกี่ยวข้อง กับงานประจำ	ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาสำนักงาน กสม. ให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูง โดยมีสำนักส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนเป็นหน่วยงานที่มีขอบเขตและหน้าที่หลักที่เกี่ยวข้อง
สาระสำคัญ	หลักการและเหตุผล: เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสำนักต่างๆ ไม่ทราบว่าสื่อส่งเสริมฯ ขององค์กรมีสื่อที่เกี่ยวข้องกับประเภทสิทธิใดบ้าง รูปแบบใด อย่างไร ช่องทางการสื่อสารเดิมไม่สามารถตอบสนองในการสื่อสารได้ตรงกับการรับรู้ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน วัตถุประสงค์: 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการรับรู้การมีอยู่ของสื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนภายในองค์กร 2. เพื่อสร้างการรับรู้และประเมินการรับรู้การมีอยู่ของสื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนภายในองค์กร กรอบการวิจัย/พัฒนา: การศึกษาเพื่อพัฒนาตัวแบบระบบสื่อสารที่สร้างขึ้น เพื่อสร้างการรับรู้ของบุคลากรต่อสื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชน โดยทฤษฎีหลักคือ 7C's model for communication ประกอบด้วย ความน่าเชื่อถือ ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เนื้อหาสาระ ความต่อเนื่อง ช่องทางการสื่อสาร ความสามารถของผู้รับสาร และความแจ่มชัดในการสื่อสาร ระเบียบวิธีวิจัย: ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยศึกษาในประชากรทั้งหมด 325 คน แผนการทำงาน: มี 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการรับรู้สื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลจากสภาพการรับรู้กับกรอบแนวคิด 2) สร้างตัวแบบระบบสื่อสารสำหรับการรับรู้เกี่ยวกับสื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชน 3) นำตัวแบบระบบสื่อสารไปทดลองใช้งานจริง 4) ประเมินผลการรับรู้หลังการนำตัวแบบระบบสื่อสารไปใช้งาน สมมติฐาน: ได้ตัวแบบระบบสื่อสารที่สร้างขึ้นทำให้บุคลากรของสำนักงาน กสม. มีระดับการรับรู้เกี่ยวกับสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชนที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ	● ชื่อโครงการควรปรับให้ชัดเจน ว่าต้องการศึกษาบทบาทของ กสม. หรือสำนักงาน กสม. หรือทั้งสองส่วน และไม่ได้สร้างสื่อขึ้นมาใหม่แต่เป็นการสร้างการรับรู้สื่อที่มีอยู่แล้ว ● ระบุที่มา ความสำคัญของปัญหาและประเด็นการศึกษาให้ชัดเจนขึ้น เช่น - อธิบายว่าเกิดความสับสนอย่างไร และระบุประเด็นปัญหาในการรับรู้ข้อมูล - ทบทวนช่องทางการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่เดิมว่ามีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร - ต้องการศึกษารoles บทบาทของ กสม. ในมิติใดบ้าง ● วัตถุประสงค์บางข้อเป็นเรื่องเดียวกัน ควรรวมกันได้ ส่วนในการกำหนด วัตถุประสงค์ข้อ 2.2 ว่า "ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มการรับรู้" เป็นการตีความผลลัพธ์ไว้ล่วงหน้า ควรปรับปรุงให้เป็นกลาง ● กรอบแนวคิดควรนำเสนอเป็นรูปภาพเพื่อให้เห็นภาพชัดเจน และแผนผังแนวคิด เข้าใจยาก ควรปรับปรุงให้ชัดเจน ● ระบุวิธีการเก็บข้อมูล จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และพื้นที่เก็บข้อมูลให้ชัดเจน โดยพิจารณาว่าบุคลากรสำนักงานทั้งหมดเป็นประชากรที่ต้องการศึกษาจริงหรือไม่
รายละเอียด ข้อเสนอโครงการ	

3. ถอดบทเรียนการจัดอบรม R2R และข้อเสนอแนะต่อการวิจัย R2R ในระยะต่อไป

3.1 ผลการประเมินการอบรมจากผู้เข้าร่วม

ผู้เข้ารับการอบรมได้ตอบแบบสอบถามการประเมินผลการอบรมทั้ง 3 ครั้ง (ครั้งที่ 1 มีผู้ตอบทั้งหมด 16 คน ครั้งที่ 2 มีผู้ตอบทั้งหมด 12 คน และครั้งที่ 3 มีผู้ตอบทั้งหมด 9 คน) โดยประมวลสรุปผลการประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ความเหมาะสมของสถานที่และระยะเวลาในการจัดอบรม

ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ (ตอบว่าเห็นด้วยมากที่สุดและมาก มากกว่าร้อยละ 90) เห็นว่า สถานที่ และระยะเวลาอบรมมีความเหมาะสม

2) ความรู้ความเชี่ยวชาญของวิทยากร

ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ (ตอบว่าเห็นด้วยมากที่สุดและมาก ร้อยละ 100) เห็นว่าวิทยากร มีความรู้ความเชี่ยวชาญและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี

3) ประโยชน์ที่ได้รับ

- ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ (ตอบว่าเห็นด้วยมากที่สุดและมาก มากกว่าร้อยละ 75) เห็นว่าได้รับความรู้เกี่ยวกับ R2R ช่วยเพิ่มพูนทักษะด้านวิจัยและวิชาการ ได้รับความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและเข้าใจขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวข้องจากการจัดทำร่างข้อเสนอโครงการวิจัย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานประจำได้
- ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ (ตอบว่าเห็นด้วยมากที่สุดและมาก มากกว่าร้อยละ 75) เห็นว่าได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาจากลักษณะงานประจำ และสำหรับการพัฒนาองค์กรกับผู้เข้าร่วมท่านอื่น ๆ

4) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- ปัจจัยที่สนับสนุนการวิจัย R2R คือ มีการระยะเวลาดำเนินการที่เพียงพอ การสนับสนุนจากสำนักงาน กสม. ให้ดำเนินการวิจัยต่อไป รวมทั้งการสนับสนุนด้านเทคนิคจากกลุ่มงานวิจัยและวิชาการ สหิทธิมนุษยชน
- ควรเพิ่มการนำเสนอผลงานอีกครั้งหลังจากวิทยากรให้ความเห็น
- ควรจัดอบรมเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดแนวคิดและเสริมสร้างความเข้าใจในหลักการและขั้นตอนการทำวิจัย R2R ให้แก่บุคลากรมากยิ่งขึ้น

3.2 ถอดบทเรียนการจัดอบรม R2R

3.2.1 ข้อยุ่ยาก/ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ

3.2.1.1 การฝึกอบรมแต่ละครั้งกำหนดจัดห่างกันในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงตุลาคม 2567 อีกทั้งยังมีการเลื่อนการจัดอบรมหลายครั้ง ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมอาจไม่ได้ติดตามอบรมอย่างต่อเนื่อง

3.2.1.2 ระยะเวลาในการดำเนินโครงการไม่เพียงพอต่อการฝึกอบรมขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัยได้ครบถ้วนจนถึงขั้นตอนการรวบรวมและการวิเคราะห์สรุปผลการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้

3.2.2 การแก้ไขปัญหา

3.2.2.1 เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ศึกษาความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ R2R ได้อย่างต่อเนื่อง ผู้จัดโครงการจึงได้เพิ่มช่องทางในการติดต่อ การนำเสนอผลงาน รวมทั้งการสนับสนุนข้อมูลวิชาการเกี่ยวกับการวิจัย R2R ผ่านเว็บไซต์ R2R สำนักงาน กสม. ที่ <https://www.nhrct-research.site>

3.2.2.2 วิทยากรได้ให้ผู้เข้ารับการอบรมจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยโดยใช้แบบฟอร์มจาก สกสว. และจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติในการนำเสนอข้อเสนอทั้ง 4 โครงการ สะท้อนได้ว่า ผู้เข้าร่วมซึ่งเป็นบุคลากรที่รับผิดชอบงานประจำของสำนักงาน กสม. มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านวิจัยและวิชาการที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากสามารถจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยจากโจทย์ปัญหางานประจำและการพัฒนาองค์กรที่มีมาตรฐานครบถ้วนเพียงพอในขั้นตอนการออกแบบระเบียบวิธีวิจัย อีกทั้งสามารถเสนอเป้าหมายผลผลิตและผลลัพธ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานประจำได้ ตามตาราง ดังนี้

โครงการ	ผลผลิตและผลลัพธ์	เป้าหมายร่วม
การเพิ่มประสิทธิภาพการตอบสนองของหน่วยงานและบุคคลภายนอกในกระบวนการตรวจสอบการประสานและติดตามผลเรื่องร้องเรียน	ผลผลิต: แนวทางการสื่อสารที่พัฒนาเพื่อเพิ่มการตอบสนองจากหน่วยงานและบุคคลภายนอก ผลลัพธ์: การตอบสนองที่เร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อคำร้องเรียน	1. การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ทุกโครงการมุ่งเน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพในระบบการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมข้อมูล การสื่อสารภายใน การสร้างความรับรู้ต่อสาธารณะ หรือการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก 2. การปรับปรุงกระบวนการสื่อสารและตอบสนอง แต่ละโครงการมีเป้าหมายในการพัฒนากระบวนการสื่อสารให้มีความชัดเจนและตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ภายในองค์กรหรือประชาชนทั่วไป 3. การเพิ่มความรู้และการรับรู้ แต่ละโครงการมีเป้าหมายร่วมกันในการเพิ่มการรับรู้ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทขององค์กร หรือการรับรู้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กร 4. สนับสนุนเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของ กสม. ทุกโครงการสอดคล้องกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ขององค์กรในการเสริมสร้างการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการพัฒนาศักยภาพองค์กร 5. ความสามารถในการขยายผล ผลผลิตที่จะได้จากแต่ละโครงการ เช่น ระบบฐานข้อมูล ต้นแบบการสื่อสาร หรือแนวทางใหม่ในการประสานงาน สามารถนำไปต่อยอดหรือปรับใช้ในบริบทต่าง ๆ ที่หลากหลายของงานประจำได้ 6. ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกโครงการมุ่งมั่นที่จะสร้างความพึงพอใจให้แก่เจ้าหน้าที่ในองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก ด้วยการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
การศึกษาและพัฒนาการจัดทำและเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ในการสร้างการรับรู้บทบาทของ กสม.	ผลผลิต: ต้นแบบสื่อประชาสัมพันธ์และแนวทางการเผยแพร่ที่เหมาะสม ผลลัพธ์: การตรวจสอบกรณีเหมือนแร่วัดเร็วขึ้นและมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น	
แนวทางในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน “กรณีเหมือนแร่วัด” โดยใช้ระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์	ผลผลิต: แนวทางและฐานข้อมูลที่ใช้งานได้จริงเพื่อสนับสนุนการตรวจสอบในกรณีเหมือนแร่วัด ผลลัพธ์: การตรวจสอบกรณีเหมือนแร่วัดเร็วขึ้นและมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น	
การสร้างการเรียนรู้ในองค์กรเกี่ยวกับสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน	ผลผลิต: ระบบสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพและช่วยเพิ่มการรับรู้ของบุคลากร ผลลัพธ์: เจ้าหน้าที่มีความเข้าใจและใช้ทรัพยากรขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ	

จากตารางประมวลผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการวิจัย R2R นี้ ได้สะท้อนถึงแนวทางเป้าหมายร่วมกันของงานศึกษาวิจัย R2R สำนักงาน กสม. ที่จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพและความสำเร็จขององค์กรในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนได้ ซึ่งสอดคล้องตามเป้าหมายเชิงผลลัพธ์ของโครงการฝึกอบรมนี้ด้วย

3.3 ข้อเสนอแนะต่อการวิจัย R2R ในระยะต่อไป

จากการจัดอบรมแล้วเสร็จและได้มีการจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัย ซึ่งมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาวิจัยตามแนวทาง R2R และสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของ กสม. และสำนักงาน กสม. จำนวน 4 โครงการ แล้วนั้น สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์เห็นควรเสนอแนะการดำเนินการเพื่อบริหารจัดการงานวิจัยและวิชาการต่อไป ดังนี้

3.3.1 ควรประสานหารือกับผู้เสนอโครงการวิจัย R2R แต่ละโครงการเพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการวิจัย R2R ในขั้นตอนต่อไป โดยพิจารณาจากปัจจัย ดังนี้

- 1) ตรงกับภารกิจหลักของ กสม. และสำนักงาน กสม. มากที่สุด
- 2) เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและมีผลกระทบสูง อาทิ แก้ไขปัญหาความล่าช้าในการดำเนินงานด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน มีความเกี่ยวข้องกับการตอบสนองจากหน่วยงานภายนอก
- 3) มีความเป็นไปได้สูงในการทำการวิจัย อาทิ มีการออกแบบวิธีวิจัยที่เหมาะสมและมีกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ชัดเจน

จากการประมวลทั้ง 4 โครงการ เห็นว่าโครงการที่เหมาะสมต่อการพัฒนาวิจัยมากที่สุดคือ โครงการ "การเพิ่มประสิทธิภาพการตอบสนองของหน่วยงานและบุคคลภายนอกในกระบวนการตรวจสอบการประสาน และติดตามผลเรื่องร้องเรียน" เนื่องจาก 1) ตรงกับภารกิจหลัก: โครงการนี้มุ่งแก้ปัญหาในกระบวนการตรวจสอบและติดตามเรื่องร้องเรียน ซึ่งเป็นภารกิจหลักของ กสม. ตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย 2) แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง: โครงการนี้ระบุปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานจากการไม่ได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานภายนอก ทำให้การตรวจสอบเรื่องร้องเรียนล่าช้า 3) มีผลกระทบสูง: การปรับปรุงประสิทธิภาพในการสื่อสารและประสานงานกับหน่วยงานภายนอกจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยตรง 4) มีความเป็นไปได้สูง: โครงการนี้ใช้วิธีวิจัยที่เหมาะสม โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ ในการวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการสื่อสาร

นอกจากนี้ จะต้องประเมินถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ประกอบด้วย ทั้งในด้านงบประมาณ ทรัพยากร ระยะเวลาดำเนินการ รวมทั้งความพร้อมของผู้วิจัย เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จตลอดทั้งโครงการ

3.3.2 ควรจัดการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรสำนักงาน กสม. ด้านการวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยสร้างความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการทำวิจัย R2R มากยิ่งขึ้น อาทิ การศึกษารายละเอียดในขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบวิธีวิจัย ครอบคลุมถึงขั้นตอนการรวบรวมและการวิเคราะห์สรุปผลการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้

3.3.3 ควรเชื่อมโยงการวิจัย R2R กับภารกิจหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องภายในสำนักงาน อาทิ

- 1) ในภารกิจจัดการองค์ความรู้ขององค์กร (Knowledge Management: KM) เพื่อให้การดำเนินการ R2R มีความต่อเนื่องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ โดยใช้กระบวนการวิจัย R2R เป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์ความรู้ภายในสำนักงาน กสม. ที่นอกเหนือจากความรู้จากการสั่งสมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการวิจัยที่น่าเชื่อถือ ทั้งในการปรับปรุง

กระบวนการทำงานภายใน การจัดการเอกสารและรายงาน การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ช่องทางการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ และการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ

2) พัฒนาคำเสนอโครงการวิจัย R2R เป็นหัวข้อวิจัยหรือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำ ข้อเสนอโครงการวิจัย ในการขอรับงบประมาณจากหน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัยในระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ทั้งประเภทงานวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Fund: SF) และงานวิจัยมูลฐาน (Fundamental Fund: FF)

ยกตัวอย่าง จากการอบรมครั้งที่ 2 ผู้เข้าร่วมอบรมได้นำเสนอกรอบประเด็นโจทย์วิจัย ที่มุ่งพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการทำงาน จำนวน 3 หัวข้อจากทั้งหมด 8 หัวข้อ และจากการอบรม ครั้งที่ 3 ผู้เข้าร่วมอบรมได้เสนอโครงการวิจัย R2R เรื่อง “แนวทางในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน กรณีเหมืองแร่ โดยใช้ระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์”

จากประเด็นโจทย์วิจัยข้างต้น ได้สะท้อนถึงสภาพปัญหาของงานประจำที่เกี่ยวข้อง กับระบบฐานข้อมูลในการรับเรื่อง การตรวจสอบ การประสาน การจัดเก็บรายงานผลการตรวจสอบและ ข้อเสนอแนะของ กสม. และการติดตามผลเรื่องร้องเรียน ดังนั้น จึงควรนำมารวบรวมเป็นประเด็นศึกษาในการ พัฒนาเครื่องมือหรือระบบสารสนเทศเพื่อรองรับการทำงานของ กสม. ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการ พัฒนาคำเสนอหัวข้อการวิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน” เพื่อเสนอขอรับงบประมาณสำหรับงานวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ต่อสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568
